

چگونگی مواجهه امام صادق (علیه السلام) با فرقه‌ها و جریانات فکری انحرافی

صاحبه سلمانی ازنی^۱، معصومه باقرزاده^۲، زهرا رضایی خنکدار^۳، محمد مهدی کریمی نیا^۴، مجتبی انصاری مقدم^۵

^۱ طلبه سطح سه (کارشناسی ارشد) رشته کلام اسلامی، مرکز تخصصی نورالزهر (س)، ساری، استان مازندران، ایران، پژوهشگر و فعال فرهنگی

^۲ طلبه سطح سه (کارشناسی ارشد) رشته کلام اسلامی، مرکز تخصصی نورالزهر (س)، ساری، استان مازندران، ایران، پژوهشگر و فعال فرهنگی

^۳ طلبه سطح سه (کارشناسی ارشد) رشته کلام اسلامی، مرکز تخصصی نورالزهر (س)، ساری، استان مازندران، ایران، پژوهشگر و فعال فرهنگی

^۴ استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، طلبه و پژوهشگر حوزه علمیه قم (نویسنده مسئول)

^۵ دانشجوی دکتری تخصصی علوم قرآن و حدیث دانشگاه میبد، مدرس دانشگاه و پژوهشگر

چکیده

هر یک از امامان دوازده‌گانه در زمانه‌ای با شرایط خاص زندگی می‌کردند، در میان ائمه، عصر امام صادق (علیه السلام) عصر جنبش‌های فرهنگی بود. از یک طرف به خاطر منازعه امویان و عباسیان، فرصت برای امام (علیه السلام) مهیا شد تا به شاگرد پروری بپردازد. از طرف دیگر فرقه‌ها و جریانات فکری، یا به وجود آمدند و یا فعال‌تر شدند. در این دوران، می‌طلبید امام صادق (علیه السلام) به عنوان امام عصر، سکوت نکرده و در کنار کرسی تدریس، مواجهه‌ای درست و سازنده در برابر فرقه‌ها و نحله‌ها داشته باشد. مطالعه سیره امام صادق (علیه السلام) نشان می‌دهد که آن حضرت دو نوع برخورد، یعنی برخورد هدایتی و برخورد تدافعی، در برابر این فرقه‌ها و نحله‌ها داشته است. در عصر حاضر، در هر زمان و مکانی، فرقه‌ای نو ظهور می‌کند و جریانات فکری انحرافی جدید به وجود می‌آید، شناخت سبک امام صادق (علیه السلام) در مواجهه با جریانات فکری و فرقه‌های انحرافی لازم و ضروری است تا مبلغین و پژوهشگران حوزه‌های علمیه، از این روش‌ها برای دفع شرّ این فرقه‌ها و جریانات فکری بهره بگیرند. با مراجعه به کتب تاریخی و روایی این نتیجه حاصل شد که امام صادق (علیه السلام) با توجه به شرایط فرهنگی - سیاسی حاکم بر جامعه عصر خود دو نوع برخورد با فرقه‌ها و جریانات فکری انحرافی داشت که عبارت اند: ۱- برخورد هدایتی و جذب مخالفان ۲- برخورد دفعی و مبارزه منفی.

واژه‌های کلیدی: امام صادق (علیه السلام)، نحله، فرقه، جریانات فکری